

**לאומי | ממשל תאגידי, פרטים נוספים
ונספחים
30.06.2020**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
230	שינויים בדירקטוריון
230	המבקרת הפנימית
ב. פרטים נוספים	
230	השליטה בבנק
231	מינויים ופרישות
231	מבנה ארגוני
232	הסכמים מהותיים
233	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
239	דירוג אשראי
ג. נספחים	
240	שיעורי הכנסה והוצאה

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד תום תקופת הדוח, הדירקטוריון מונה 9 דירקטורים. במהלך הרבעון השני של שנת 2020 לא חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון.

במסגרת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, שפורסם ביום 5 ביולי 2017 ("הוראה 301"), נקבע כי עד ליום 1 ביולי 2020, יקטן המספר המקסימלי של חברי הדירקטוריון בתאגידים הבנקאיים ל-10.

לפירוט בעניין אופן קיטון מספר הדירקטורים למספר הנוכחי, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון בדוח השנתי של הבנק לשנת 2019](#).

ביום 29 באוקטובר 2020, ד"ר סאמר חאג' יחיא, יו"ר דירקטוריון הבנק, צפוי לסיים את תקופת כהונתו השנייה כדירקטור במעמד "דירקטור אחר" (דירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 11ד(א)(2) לפקודת הבנקאות 1941 (להלן: "פקודת הבנקאות", "דירקטור במעמד דירקטור אחר") ומועמד לתקופת כהונה נוספת בהתאם להודעת הוועדה למינוי דירקטורים, כמפורט להלן.

ביום 21 בנובמבר 2020, הגב' ציפי סמט צפויה לסיים את תקופת כהונתה השלישית והאחרונה כדירקטורית חיצונית בהתאם לקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 (להלן: "הוראה 301", "דירקטור חיצוני") אשר עומדת גם בתנאי כשירות של דירקטורית חיצונית בהתאם להוראות חוק החברות¹.

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

ביום 26 באפריל 2020 פרסם הבנק הודעה מקדימה אודות הכוונה לזמן אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק שעל סדר יומה ידונו מספר נושאים וביניהם, מינוי דירקטור חיצוני אחד בהתאם לקבוע בהוראה 301, וכן שני דירקטורים במעמד "דירקטור אחר". לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 26 באפריל 2020 (מס' אסמכתא: 01-04-1766-2020) (להלן: "הודעה המקדימה").

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א)(1), (2) ו-(3) לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק ביום 18 במאי 2020 הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים"), במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2020 (לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 19 במאי 2020 (מס' אסמכתא: 01-04-9725-2020) (להלן: "הודעת הוועדה למינוי דירקטורים").

ביום 5 באוגוסט 2020, פרסם הבנק זימון לאסיפה כללית שנתית שתתכנס ביום 10 בספטמבר 2020, שעל סדר יומה צפויים להיכלל הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי רואי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים במעמד "דירקטור אחר"; (4) מינוי דירקטור חיצוני אחד (מס' אסמכתא: 01-08-4459-2020) (להלן: "זימון האסיפה"). ביום 13 באוגוסט 2020, פרסם הבנק דוח משלים לזימון האסיפה (מס' אסמכתא: 01-07-8268-2020).

המבקרת הפנימית

פרטים בדבר הביקורת הפנימית בקבוצה ובכלל זה, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם פועלת הביקורת הפנימית, תכנית העבודה השנתית והרכב שנתית והשיקולים בקביעתה, נכללו בדוח הכספי לשנת 2019.

דוח הביקורת הפנימית לשנת 2019 בקבוצת לאומי, הוגש לוועדת הביקורת ביום 26 במרס 2020, נדון בוועדה ביום 30 במרס 2020, הוגש לדירקטוריון ביום 3 במאי 2020 ודווח בדירקטוריון ביום 6 במאי 2020.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 30 ביוני 2020, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 ביולי 2020 (אסמכתא: 01-06-4690-2020). כן, ראה דיווח מיידי משלים בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק ליום 31 במרס 2020 מיום 19 באפריל 2020 (אסמכתא: 01-03-4717-2020) ודיווח מיידי בעניין מי שהפך להיות בעל אמצעי שליטה מהותי בבנק מיום 31 במאי 2020 (אסמכתא: 01-05-4723-2020).

¹ הגב' צ. סמט, שכיהנה עד ליום 17 באוגוסט 2017 כדח"צית בבנק, נבחרה מחדש על ידי האסיפה הכללית שהתכנסה ביום 3 באוקטובר 2017, לכהן כדירקטורית חיצונית אשר עומדת גם בתנאי כשירות דח"צ. בהתאם להסדר פרטי (למידע נוסף ראה סעיף 1.4.2 בדוח זימון האסיפה הכללית אשר פורסם על ידי הבנק ביום 28 בספטמבר 2017 (מספר אסמכתא: 01-08-6014-2017)) והחלה כהונתה השלישית בבנק ביום 22 בנובמבר 2017.

מינויים ופרישות

מינויים

מר **אורי יוניסי**, מונה לתפקיד ראש חטיבת קשרי לקוחות, כחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר ובכפיפות לראש החטיבה הבנקאית. המינוי בתוקף מיום 26 ביוני 2020.

ביום 29 ביוני 2020, החליט דירקטוריון הבנק על מינויה של עו"ד **מור פינגרר** לתפקיד יועצת משפטית ראשית וראש חטיבת הייעוץ המשפטי. מועד תחילת כהונתה טרם נקבע, המינוי כפוף לאישור או אי התנגדות של בנק ישראל.

ביום 5 באוגוסט 2020, אישר דירקטוריון הבנק את מינויו של **מיכאל שילר** לתפקיד מנכ"ל בנק לאומי אנגליה. מועד תחילת הכהונה טרם נקבע, המינוי כפוף לקבלת האישורים הנדרשים בהתאם לרגולציה המקומית.

פרישות

מר **אילן בוגנים**, ראש חטיבת דאטה וחבר הנהלת הבנק, הודיע על רצונו לפרוש מהבנק, וסיים את כהונתו ביום 31 במאי 2020.

גב' **עירית רוט**, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי, יועצת משפטית ראשית, מנהלת סיכונים משפטיים וחברת הנהלת הבנק, הודיעה על רצונה לסיים את כהונתה בבנק, מועד סיום הכהונה צפוי להיות ביום 31 באוגוסט 2020.

מר **גיל קרני**, מנכ"ל בנק לאומי אנגליה, הודיע על רצונו לסיים את תפקידו, מועד סיום הכהונה טרם סוכם.

מבנה ארגוני

חטיבת דאטה

פעילות חטיבת הדאטה פוצלה בחודש יוני והיחידות הכלולות בה שולבו בחטיבות הבנק. זאת במטרה לקדם את יישום אסטרטגיית הבנק ולהביא לקפיצת מדרגה נוספת במובילות הדיגיטלית של לאומי וביכולות הדאטה.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 27 באפריל 2020 (אסמכתא: 01-04-1826-2020).

נציגות לאומי בסין

הבנק החל בתהליך לסגירת נציגות הבנק בסין שצפוי להסתיים בחודשים הקרובים. הנציגות לא קיימה פעילות עסקית ואין לסגירתה השפעה מהותית על הבנק.

חטיבת קשרי לקוחות

בחודש יולי הוחלט על הקמת חטיבת קשרי לקוחות, בכפיפות לחטיבה הבנקאית וכחלק מקפיצת המדרגה הנדרשת בשירות ובעשייה העסקית. לחטיבה יוכפפו מערך המשכנתאות, מרכזי הבנקאות ואגף פיתוח עסקי.

ניהול המשאב האנושי בתקופת אירוע נגיף הקורונה

הבנק פועל על בסיס התקנות וההנחיות שפורסמו על ידי גורמי הממשלה וכן בשורה של צעדים נוספים שנוקט, על מנת לצמצם חשיפת עובדים ולקוחות לסיכון להדבקה ובמטרה לאפשר המשכיות עסקית. בכלל זה בוצע פיזור יחידות גדולות בין מתחמים שונים, נוסחו הנחיות למניעת התקהלויות של עובדי הבנק, הגדרת קפסולות וצעדים נוספים.

בחודשים האחרונים נעשה מהלך רחב היקף להרחבת האפשרות לעבודה מהבית לאלפי עובדים, באמצעות מגוון פתרונות טכנולוגיים, זאת כחלק מההערכות לתרחישים שונים לאור התפרצות הנגיף.

הסכמים מהותיים

הסכם מעלות-סטנדרד

בהתאם להסכם מיום 29 במרס 2020 המחתה סטנדרד לוריטס סוכנות לביטוח בע"מ מקבוצת הראל, החל מיום 1 באפריל 2020, את מלוא הזכויות והחובות של סטנדרד על פי הסכם מעלות-סטנדרד, וזאת בכפוף להשלמת המיזוג של סטנדרד לתוך הראל. המיזוג הושלם ביום 2 ביולי 2020.

למידע נוסף בנוגע להסכם מעלות-סטנדרד ראה פרק [הסכמים מהותיים בדוח הכספי לשנת 2019](#).

הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022 וכן ניתנו אופציות להארכת ההסכם לתקופות נוספות ועד לא יאחר מיום 31 בדצמבר 2032, אם לא יתקיים מיזוג של בנק אגוד עם בנק מזרחי טפחות בע"מ עד המועדים שנקבעו בתוספת, ובכפוף לקיומם של התנאים למימוש כל אחת מהאופציות.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

ביום 26 במאי 2020 התקיימו התנאים המתלים הקבועים בתוספת, והתוספת נכנסה לתוקפה.

לפרטים נוספים ראה דיווח מידי שפרסם הבנק ביום 12 במאי 2020 (אסמכתא 130-047-01-2020) | ביום 26 במאי 2020 (אסמכתא 052887-01-2020).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).
ראה תיאור מפורט [בדוח הכספי לשנת 2019](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. חלק מההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון מספר 14), התש"ף-2020

ביום 18 באוגוסט 2020 פורסם תיקון לחוק שיקים ללא כיסוי. התיקון קובע כי במקרה בו הוצג שיק לפירעון ולא הייתה יתרה מספקת בחשבון הלקוח שתאפשר את פירעונו, ישלח הבנק הודעה לבעל החשבון שעליו משוך השיק, כדי ליידע אותו בדבר הצורך להפקיד כספים בחשבוננו עד שעתיים וחצי לפני תום יום העסקים, על מנת למנוע את סירוב השיק.
התיקון ייכנס לתוקפו שנה מיום פרסומו.

תיקון זה לחוק מחייב התאמות באופן העבודה מול הלקוחות בהקשר זה.

הוראות הפיקוח על הבנקים

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בעניין "יחס מימון יציב"

הטיוטת מאמצת את המלצות באזל III לעניין חישוב יחס מימון יציב נטו (Net Stable Funding Ratio - NSFR) במערכת הבנקאית בישראל.

בהתאם לטיוטת נדרש תאגיד בנקאי להחזיק יחס מימון יציב נטו - המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש (כמוגדר בהוראה) - שיחושב על פי סך המטבעות ושלא יפחת מ-100% בכל זמן נתון.

יחס מימון יציב נטו יקוים וידווח בסך כל המטבעות יחידיו, אולם תאגידים בנקאיים מצופים לנטר ולבקר באופן פעיל את צרכי הנזילות הנדרשים ליחס מימון יציב נטו בכל אחד מהמטבעות העיקריים.

יחס המימון היציב נטו יהיה בשימוש שוטף של התאגיד הבנקאי וידווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון (במצבי קיצון תדירות הדיווח תוגבר).

תאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית יישם את ההוראה על בסיס מאוחד.

עקב אירוע נגיף הקורונה, יבחן הפיקוח על הבנקים בחודש דצמבר 2020, האם נדרשת דחיה ביישום הסופי של ההוראה שתחילתה נקבעה בשלב זה ליום 1 ביולי 2021.

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא פיקדונות ללא תנועה וחשבונות שבעליהם נפטרו

ביום 5 באוגוסט 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה שמטרתה לשפר את אופן הטיפול בפיקדונות ללא תנועה ובחשבונות שבעליהם נפטרו, זאת בין היתר, באמצעות הרחבת חובות האיתור של בעלי פיקדונות וחשבונות אלו, והדרישה שתתקיים פונקציה ארגונית, שמתפקידה לוודא טיפול בפיקדונות אלה.

יישום ההוראה, אם תתקבל, יחייב שינויים בתהליכי העבודה והמשאבים המוקצים לעניין זה.

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות וביוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוכיל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי שפועל החל מאפריל 2019 ואשר מאפשר לגורמים שונים לקבל דוחות וחיוויי אשראי בנוגע ללקוחות ולקוחות פוטנציאליים, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית, רפורמת מעבר בין בנקים וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל.

לפירוט נוסף בעניין זה ראה [בדוח הכספי לשנת 2019](#).

בנוסף, ניתן למנות במסגרת זו את הנושאים הבאים:

- ביום 1 במרס 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא מדידה והלימות הון. התיקון להוראה כולל שינוי בחישוב הדרישות להון מזערי שמטרתו להקל על בנקים שסך נכסיהם המאזניים על בסיס מאוחד שווה או אינו עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. מטרת התיקון לאפשר שינוי במבנה המערכת הבנקאית תוך צמצום הדומיננטיות של שתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות.
- ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראות חדשות, העוסקות בהתאמות להוראות המפקח על הבנקים, שיחולו על בנקים חדשים ועל בנקים בשלב של הקמה. במסגרת זו פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 480 בעניין התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין החלות על בנק חדש ועל בנק בהקמה, וכן הוראת דיווח לציבור שתחול על תאגיד בנקאי חדש ותאגיד בנקאי בהקמה.
- ההוראות האמורות קובעות רגולציה מדורגת לבנקים חדשים, ויוצרות מדרגה פיקוחית מוגדרת וידועה למקימי בנק חדש, כאשר לדרישות הפיקוחיות החלות על תאגיד מסוג זה. בנוסף, הן מגדירות את הדרישות שיחולו על בנק בהקמה.
- ההתאמות המרכזיות בהוראות האמורות עוסקות בנושאים הבאים: ההון העצמי הנדרש, יחס המינוף, יחס נזילות, הרכב הדירקטוריון וועדותיו, שימוש בשירותי מחשוב ענן, ממשל תאגידי ופרסום דוחות כספיים לציבור.
- ביום 12 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411 בנושא ניהול סיכונים הלבנת הון ואיסור מימון טרוו. התיקון קובע, בין היתר, הקלות בנוגע לחובה החלה על הבנקים ברישום נהנים ובעלי שליטה בחשבונות המנוהלים עבור נותני אשראי ופלטפורמות P2P (ובלבד שמדובר בגופים המפוקחים על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, שקיבלו רישיון למתן אשראי או רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי, ובתנאי שהפעילות היחידה בחשבונות אלו נעשית מכוח הרישיונות). מטרת התיקון להסיר חסם אשר הקשה על גופים אלה לפעול במערכת הפיננסית הישראלית ולהתחרות במערכת הבנקאית.
- ביום 7 במאי 2020 הודיע בנק ישראל, כי מערך התשלומים השלים את תהליך פינוי קודי הזיהוי (קודי הבנק) אשר משמשים לזיהוי נותני שירותי תשלום ולקוחותיהם במערכות התשלומים. מהלך זה יאפשר לגופים העוסקים במתן שירותי תשלום (אשר הינם בעלי רישיון, או פטור מרישיון, המאפשר מתן שירותי תשלום), להתחבר ולפעול במערכות התשלומים ובכך צפוי להגביר את התחרות בתחום זה.
- תחום התשלומים - בשנים האחרונות חלו שינויים משמעותיים בתחום התשלומים, שנועדו לקדם את התחרות בתחום. בהמשך למגמה זו, נתנה רשות התחרות ביום 18 ביוני 2020 הארכה לפטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חמשת הבנקים הגדולים, שעניינו שיתוף הפעולה ביניהם במסגרת מרכז סליקה בנקאי בע"מ ("מס"ב") שבבעלותם המשותפת. מס"ב היא תאגיד שבאמצעותה נסלקות כל עסקאות העברת תשלומים בין הבנקים. בהחלטת הפטור נקבעו תנאים חדשים שתפקידם להבטיח את יכולתם של גופים חוץ-בנקאיים להשתתף במערכת מס"ב וליהנות מהשירותים שהיא מציעה בתנאים שווים לבנקים. בכלל זה, מאפשרת ההחלטה לגופים אלה לקבל גישה למערכת התשלומים המידיים שמקדמת החברה. מערכת זו תאפשר העברות כספים בין חשבונות בנק באופן מיידי.
- במסגרת הפטור האמור נקבעו תנאים המחייבים את מס"ב לקבל כמשתתף כל נותן שירותי תשלום שרשאי לכך על פי דין ומיוצג על ידי בנק, ולאפשר לכל משתתף ליטול חלק בוועדות הפנימיות של מס"ב הנוגעות לענייניו. כמו כן, נאסר על חמשת הבנקים הגדולים לסרב סירוב בלתי סביר לתת לגוף חוץ-בנקאי את שירותי הייצוג הנדרשים על מנת לאפשר את חיבורו למס"ב כמשתתף. בנוסף לכך, נאסר על בנק לעשות שימוש במערכת התשלומים המידיים לצורך אפליקציית התשלומים שלו עד שהיא מייצג גוף חוץ בנקאי כך שהמיוצג מעביר עסקאות באמצעות אותה מערכת. בפטור נקבע כי תוקפו של תנאי זה, לעניין מערכת התשלומים המידיים, הוא עד יום 30 ביוני 2022 או עד חלוף שנה מהיום שבו התחיל גוף חוץ בנקאי ראשון להעביר עסקאות כאמור באופן שוטף וסדיר, לפי המוקדם.
- תנאים אלה, בשילוב עם יתר התנאים החלים על פעילותה של מס"ב, נועדו לאפשר לגופים חוץ-בנקאיים להתחרות בבנקים על מתן שירותים פיננסיים שונים ולהציע לציבור שירותים פיננסיים שונים.
- במקביל לפטור הנ"ל מאישור הסדר כובל בעניין פעילות מס"ב, פרסם בנק ישראל הוראות למס"ב ולמשתתפים במס"ב לעניין חובת הייצוג בסליקה או בכללי מערכת מס"ב. במסגרת זו, קבע בנק ישראל את התנאים שנועדו לאפשר לנותני שירותי תשלום גישה למערכות התשלומים השונות המנוהלות על ידי מס"ב באמצעות ייצוגם על ידי המשתתפים בסליקה, וכן לעניין הגדרתו של "סירוב סביר" ותנאים שהמשתתפים כאמור רשאים להתנות כתנאי לייצוג האמור.
- ביום 24 ביוני 2020 פרסם משרד האוצר את תזכיר חוק מתן שירות מידע פיננסי, התש"ף - 2020. תזכיר זה מבקש להחליף את החלקים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, המתייחסים לשירות להשוואת עלויות פיננסיות בחוק חדש, שבו תוסדר כלל הפעילות הכלולה במתן שירותי מידע פיננסי, הן מצד הגופים שייטנו את השירות והן מצד הגופים הפיננסיים בהם מרוכז מידע פיננסי של לקוחות. האסדרה המוצעת תאפשר לנותני שירותי

מידע פיננסי לקבל, בהסכמת לקוח, גישה מקוונת למידע פיננסי על לקוח ממקורות מידע פיננסי (בשלב זה: בנק, סולק שהוא מנפיק ואגודת פיקדון ואשראי), לצורך מתן שירותים שונים. במקביל תוטל על מקורות מידע כאמור החובה לאפשר לנותני שירותי מידע פיננסי גישה מקוונת למידע פיננסי של לקוח, בכפוף להסכמתו. שירותי המידע הפיננסי בהם דן התזכיר כוללים: שירותי ריכוז מידע פיננסי ממקורות מידע פיננסי שונים; השוואת מחירים, עלויות או תשואות; העברת מידע לספקים פיננסיים לשם קבלת הצעות להתקשרות עבור הלקוח לשירותים פיננסיים שאותם הלקוח צורך או מבקש לצורך (כלומר, הצעות מחיר מתחרות) או לשם סיוע בהתקשרות עמם; וכן ייעוץ בדבר התנהלות פיננסית. הגישה למידע הפיננסי של לקוח המצוי בידי מקורות מידע פיננסיים צפויה, בהתאם לדברי ההסבר, להסיר חסמים למעבר בין ספקים פיננסיים שונים ולעודד את התחרות, הן מצד הביקוש והן מצד ההיצע. החוק המוצע יחול גם על התאגידים הבנקאיים, הן כנותני שירותי מידע פיננסי והן כמקורות מידע.

- ביום 2 ביולי 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 432 בנושא העברת פעילות וסגירת חשבון לקוח. בהתאם לתיקון על תאגיד בנקאי לאפשר ללקוח להגיש, באופן מקוון, בקשה להעברת תיק ניירות ערך לגוף פיננסי אחר, מבלי לחייבו להגיע אל סניף הבנק. תאגיד בנקאי לא יסרב סירוב בלתי סביר לבקשת לקוח להעברת תיק ניירות הערך כאמור. ההנחיה נועדה להקל על לקוח המעוניין להעביר את תיק ניירות הערך שלו בין גופים שונים במערכת הבנקאית ומחוצה לה, וכן לעודד את התחרות בשוק הברוקראז', בהתאם להמלצה שעלתה במסגרת דוח הברוקראז', שפרסמו הרשות לניירות ערך ורשות התחרות.

התפתחויות רגולטוריות עקב אירוע נגיף הקורונה

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בישראל ובעולם, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, במטרה לסייע למשקי הבית והעסקים לצלוח תקופה זו, תוך מתן גמישות עסקית נדרשת לתאגידים הבנקאיים.

הצעדים האמורים מתמקדים, בין היתר, בהמשכיות מתן השירותים הבנקאיים לציבור הרחב בדגש על מעבר לערוצי דיגיטל השונים, מתן שירותים ללא צורך בהגעה לסניפי הבנק וביצוע התאמות לעבודה מרחוק; במתן הקלות שונות לבנקים שייאפשרו את תפקודם התקין בכוח אדם חסר; ובדרישה כי הבנקים יירתמו לסיוע למשק בצליחת המשבר על ידי הגדלת האשראי ותמחור הוגן של הלוואות.

להלן עיקרי הנושאים בהם עוסקות ההתאמות האמורות:

התאמות לעבודה מרחוק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
  - פתיחת סניפים - קביעת השיעור המינימלי של הסניפים שיהיו פתוחים לקהל בהתחשב בפיזור גיאוגרפי נאות, וביכולתם לספק שירותים בנקאיים לציבור רחב של לקוחות, תוך התייחסות לסוגי השירותים שיינתנו בסניפים אלה, והצורך בתיאום תור מראש.
  - הצטרפות לשירותי דיגיטל - מתן אפשרות לשלוח ללקוחות הודעות בערוצים דיגיטליים, המציעות להם להצטרף לשירותי הבנקאות הדיגיטליים ומנחות אותם כיצד לבצע זאת. בנוסף, מתן אפשרות לבנק לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת ללקוחות שאין ברשותם כרטיס חיוב שהונפק על ידי הבנק, הודעות אשר מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב.
  - גיבוש מתווה להנפקת כרטיסי דביט ללקוחות מקבלי קצבאות הביטוח הלאומי - זאת על מנת לסייע ללקוחות למשוך את סכום הקצבאות מכל מכשיר בנק אוטומטי ללא הגעה לסניף.
  - לקוחות פושטי רגל - הנחיה להנפיק כרטיסי דביט ללקוחות פושטי רגל ולצרפם לשירות המאפשר ביצוע פעולות בחשבון דרך אתר האינטרנט או האפליקציה של הבנק, ללא צורך באישור הנאמן בפשיטת רגל בכל בקשה פרטנית. זאת על בסיס עמדת הכונס הרשמי שנתן לכך הרשאה גורפת.
  - ניהול חשבונות אפוטרופוסות - הנחיות ביחס להנפקת כרטיסי חיוב לאפוטרופוס ולאדם שמונה לו אפוטרופוס במקרים המתאימים, וכן הנחיות לגבי צירוף אפוטרופוס לקבלת מידע מרחוק, והסדרת הפעילות בחשבון אפוטרופוסות לאו דווקא בסניף שבו מתנהל חשבון הלקוח.
  - הקלות לעניין קבלת שירותים בנקאיים באמצעות הטלפון - לרבות כריתת הסכם בנקאות בתקשורת, כריתת הסכם הוראות טלפונית, ביצוע שיחות טלפונית לשיווק אשראי ללקוחות קמעונאיים, וכריתת הסכמים למתן אשראי (למעט הלוואה לדירור) בשיחת טלפון לא מוקלטת.
  - הפקדת שיקים - הגדלת מגבלת סכום הפקדת שיק בודד בסלולר מ-20,000 ש"ח ל-50,000 ש"ח.
  - מענה טלפוני אנושי מקצועי - הורדת הגיל המינימלי ממנו יקבל הלקוח קדימות בתור במענה הטלפוני מ-75 ל-70.

- חובות זיהוי - הקלה בחובות הזיהוי בחשבון נאמנות כללי המנוהל על ידי עו"ד, רו"ח, או טוען רבני בעבור לקוחותיו. במקרה שהנאמן בחשבון נאמנות כללי (הפטור מהצהרת נהנים כל עוד אינו חורג מסכומים שנקבעו) מבקש לחרוג ממגבלות הסכומים שנקבעו לניהול חשבון מסוג זה, באפשרותו להסב את החשבון לחשבון שאינו מוגבל, על ידי משלוח הצהרת נהנים מעודכנת. הואיל ואין מדובר בפתיחת חשבון, ניתן לקבל את הצהרת הנהנים באמצעות הפקס (חלף קבלתה במקור).
- ביטול הרשאה - קבלת הוראת לקוח לביטול הרשאה לחיוב חשבון (או חיוב מסוים בהרשאה), באמצעות הטלפון, ובלבד שהשיחה תתועד (חלף הוראה בכתב).
- טיוטת צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירותי דמי כרטיס חיוב מיידי, מכתב התראה של עורך דין ופעולה על ידי פקיד במוקד טלפוני) (הוראת שעה), התש"ף-2020 - בהתאם לטיטוט הצו שפורסמה ביום 16 באוגוסט 2020, יוכרוז השירותים הבאים כשירותים בני פיקוח וסכומי העמלה המרביים שניתן יהיה לגבות עבורם יוגבלו, כמפורט להלן: פעולה על ידי פקיד במוקד הטלפוני - שניים וחצי ש"ח לפעולה; מכתב התראה של עורך דין - חמישים ש"ח למכתב; דמי כרטיס חיוב מיידי - חל איסור על גביית עמלה.
- מטרת הצו להקל על הלקוחות בהתמודדות עם משבר הקורונה, לעודדם להימנע מלהגיע לסניפים ולהעדיף ביצוע פעילויות בנקאיות מרחוק.
- בטיטוט הצו נקבע, כי הוא יעמוד בתוקפו במשך שישה חודשים. לצו האמור, אם ייקבע, תהיה השפעה על הכנסות הבנק מגביית עמלות אלה.
- רשם החברות ורשם המשכונות - גיבוש מתכונות עבודה מרחוק לצורך רישום וביטול משכונות ושעבודים.
- תיקון תקנות המקרקעין (ניהול ורישום) - התיקון מאפשר רישום משכנתא באופן דיגיטלי וללא נוכחות פיזית בשני אופנים: רישום ישירות מול הרשם או רישום באמצעות הבנק.
- הממונה על חוק המכר - הוראות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) קובעות, כי במקרים מסוימים רוכש דירה חדשה נדרש לשלם עבורה באמצעות "פנקס שוברים". הממונה על חוק המכר פרסם תהליך המאפשר תשלום השובר כאמור, ללא הגעה פיזית לסניף הבנק.
- ייעוץ השקעות - רשות ניירות ערך - קביעת אפשרות לעריכה מרחוק של הליך בירור הצרכים הראשוני של לקוח חדש וכן הקלות לעניין דרישת עדכון צרכי הלקוח ואופן ביצוע העדכון, והקלות לעניין תיעוד שיחת ייעוץ.
- תיקון חוק ההוצאה לפועל - כיום קובע החוק, כי הגבלה על שימוש בכרטיסי חיוב שהטיל רשם ההוצאה לפועל על חייב, לא תחול על שימוש בכרטיס חיוב מיידי, בתנאי שניתן יהיה לבצע בו עסקאות כנגד יתרת זכות בלבד. התיקון מאפשר הנפקה של כרטיס דביט כאמור גם ללקוחות שיש בחשבונם מסגרת אשראי, וכן ביצוע עסקאות בכרטיס כנגד המסגרת הלא מנוצלת.
- תיקון חוק כרטיסי חיוב - ויתור על דרישת "חתימה כחולה" על גבי חוזה הכרטיס והחלפתה בדרישה לקבל את הסכמתו של הלקוח ותיעודה בידי המנפיק.

התאמות שנועדו להקל על הלקוחות בתחום האשראי

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:
- הרמתות המערכת הבנקאית לסיוע למשק בצליחת המשבר על ידי הגדלת האשראי ותמחור הגון של הלוואות - מכתב המפקחת על הבנקים, בו מדגישה המפקחת, את הציפיה הפיקוחית להמשיך ולספק אשראי בעת הזו ולהימנע מהקשחת תנאי החיתום, בדגש על לווים במגזר העסקים הקטנים והבינוניים ומשקי הבית; זאת, בראיה כלכלית הוליסטית וארוכת טווח, שלוקחת בחשבון את צרכי המשק והלקוחות.
- הפחתת דרישות יחסי ההון המזעריים - הקלה של בנק ישראל בדרישות ההון שמטרתה שימוש של הבנקים במקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מיישום ההקלה, לצורך הגדלת האשראי למשקי הבית ולמגזר העסקי; זאת בלי לגרוע מהצורך בחיתום מוקפד ואחראי, בדגש על מתן אשראי ללקוחות שלפני פרוץ משבר הקורונה עמדו בפירעון האשראי כסדרו. אין לעשות שימוש במקורות שישתחררו לצורך חלוקת דיבידנדים או ביצוע רכישה עצמית של מניות.
- הגדלת מגבלת החבות הענפית לענף הבינוי והנדל"ן - במטרה לתמוך בהמשך פעילות ענף הנדל"ן ולסייע לקבלנים לעמוד בצרכי המימון המתגברים, ניתנה אפשרות לבנקים להגדיל את האשראי לענף הבינוי והנדל"ן, כך שסך האשראי (בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% לשיעור של 22% מסך כל חבויות הציבור.
- ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עו"ש - אפשרות לאישור חריגה מן המסגרת לבקשת לקוח לפרק זמן של שלושה ימים (חלף יום אחד לפני ההקלה), וכן אפשרות שלא ליישם את ההוראה על חריגות בסכומים שלא יעלו על 5,000 ש"ח לאנשים פרטיים ו-100,000 ש"ח לאשראי מסחרי, כאשר קיימת מסגרת אשראי בחשבון הלקוח. שיעור הריבית בחריגה לא יעלה על הריבית שנקבעה במסגרת האשראי האחרונה שהוסכמה עם הלקוח.

- דיווחים למערכת נתוני אשראי - הנחיית בנק ישראל לפיה במקרים של הקלות ללקוחות, יש להקפיד כי ההקלות ידווחו באופן שלא יבטא מידע שלילי. במקרה של דיווח על פיגור ניתן להוסיף הערה כי מדובר בפיגור הנובע מ"כוח עליון". בנוסף, אין לדווח על שיקים והוראות לחיוב חשבון מקום בו הבנק פועל להגדלת המסגרת על מנת שלא יוחזרו.
- שיקים ללא כיסוי - הנחיית הפיקוח על הבנקים לפיה יש להשהות הגבלה של חשבון ובעליו בתקופה שנקבעה. המידע לגבי שיק כובד יועבר למערכת לשיתוף נתוני אשראי.
- שיעור המימון במשכנתאות -
  - א. הבנק רשאי להעניק הלוואה לכל מטרה במשכון דירה בשיעור מימון 70% (לעומת 50% לפני ההקלה). מתן ההלוואה מותנה בהצהרת הלווה, כי ההלוואה אינה למטרת רכישת דירה נוספת.
  - ב. לצורך אמידת הכנסת הלווה, התאגידים הבנקאיים רשאים להתחשב בסכום הממוצע של הכנסת הלווה בשלושת החודשים שקדמו ליציאתו לחל"ת או לירידה למשרה חלקית בשל משבר הקורונה, בהתקיים התנאים הבאים: (1) להערכת הבנק, בחלוף משבר הקורונה הלווה צפוי לחזור לעבודתו ברמת ההכנסה שהייתה לו טרם היציאה לחל"ת; (2) שיעור ההחזר מההכנסה של הלווה, לאחר היציאה לחל"ת, לא יעלה על 70%; ו-(3) הבנק יקבע מגבלה כוללת להיקף האשראי הניתן אגב הקלה זו.
  - ג. הדרישה לפיה לצורך חישוב דרישת ההון, על התאגיד הבנקאי להגדיל את יעד ההון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיוור, לא תחול על הלוואות לדיוור שאושרו בתקופה שהוגדרה. הקלה זו נועדה להקל בדרישת ההון מהבנק בגין המשכנתא ובהתאמה להפחית את הריבית על הלוואות לדיוור.
- הסדרי חוב - החלפת דרישת החתימה על הסדר החוב בדרישה לקבלת הסכמה מתועדת של הלקוח, כך שניתן יהיה לקבל את הסכמת הלקוח גם באמצעות הטלפון.
- הקלות לעניין מועד מסירת דוח כספי עדכני לבנק, בהתאמה לארכה שניתנה לעניין זה על ידי רשויות המס.
- שינויים מסוימים בתנאי הלוואות, הקשורים לאירוע נגיף הקורונה (כגון דחיות במועדי תשלום, ויתור על ריבית פיגורים ועוד), המבוצעים מול לווה בודד או במסגרת תכנית ללוויים שנתקלים בבעיות פיננסיות לטווח הקצר, לא יסווגו כחובות בעייתיים בארגון מחדש; זאת על מנת לסייע לייצב לווים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד בחובות התשלום החוזיות שלהם בעקבות השפעת אירוע נגיף הקורונה.
- הקלות בהחזרי משכנתא לזכאים - הנחיית החשב הכללי ומשרד הבינוי והשיכון בדבר הקלות בהחזרי משכנתאות לזכאים, לרבות הצורך בהפעלת שיקול דעת והתחשבות מיוחדת בכל הקשור בהליכי גביה, ואפשרות לדחיית תשלומי משכנתא לתקופה של עד 6 חודשים (עד לתאריך 31 בדצמבר 2020 על בנק לאפשר להאריך את משכון של ההקפאות, גם מעבר לתקופה של 6 חודשים במצטבר).
- מתווה לדחיית תשלומי הלוואות כסיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות משבר הקורונה - מדובר במתווה מקיף שאומץ על ידי המערכת הבנקאית לדחיית תשלומי הלוואות כסיוע ללקוחות הבנקים (משקי הבית והעסקים הקטנים) בהתמודדות עם השלכות משבר הקורונה.
- המתווה שפורסם חל על הלוואות מהסוגים הבאים: משכנתאות, הלוואות צרכניות והלוואות לעסקים קטנים, והוא כולל שורה של תנאים לעניין אופן פריסת החזרי הלוואות שנדחו והתשלומים שייגבו בגינן.
- התקופה להגשת בקשות לדחיית תשלומי הלוואה על פי המתווה הוארכה, עד ליום 30 באוקטובר 2020.
- תיקון לתקנות שיקים ללא כיסוי, אשר משלים את הנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא (לפיהן יש להשהות הגבלה של חשבון ובעליו בתקופה שנקבעה), ולפיו, שיקים שחזרו החל מיום 4 במרס 2020 ועד ליום 22 ביוני 2020, ייגרעו ממניין השיקים המסורבים באופן קבוע (והגבלת החשבונות בטלה בהתאם).
- מתן מענה ללקוחות שנקלעו לקשיים כלכליים על רקע משבר נגיף הקורונה - מכתב המפקח על הבנקים המבהיר, כי למרות החזרה לפעילות שגרה לצד קורונה, השלכות המשבר טרם הגיעו לסיומן, ונראה כי משקי בית ועסקים רבים מושפעים וימשיכו להיות מושפעים מהשלכות המשבר שנכפה עליהם, גם בטווח הקצר והבינוני. על רקע מציאות זו, נדרשים הבנקים לנסות ולמצות, ככל הניתן, דרכים שונות לגביית החוב על כלל מרכיביו מן הלקוח, טרם פניה לערכאות משפטיות, וזאת בעצמות גבוהה יותר בהשוואה לימי שגרה, במטרה לזהות קשיים ולסייע ללקוחותיהם לצלוח את התקופה המאתגרת בה הם נמצאים, בשלב מוקדם ככל האפשר, ובכך לסייע במניעת תפיחת חובות והידרדרות עתידית שלהם. במסגרת זו ניתן לפעול במגוון כלים, ובהם: הארכת לוחות הזמנים לטיפול בחובות ביחס לימים שבשגרה; פניה יזומה ללקוחות שנקלעו לפיגור תוך זמן קצר על מנת לבחון אפשרויות סיוע; הצעת הסדרי תשלום נוחים; מתן הקלות בעמלות ובריביות פיגורים; פריסת חובות לתקופות החזר ארוכות יותר, ועוד.

הקלות בשל התנהלות הבנק בכוח אדם חסר ומרוחק

- הנחיות הפיקוח על הבנקים:

- שינויים בעבודת הדירקטוריון - הנחיה של הפיקוח על הבנקים המאפשרת לקיים ישיבות דירקטוריון באמצעות שימוש באמצעי תקשורת חלף נוכחות פיזית. בנוסף, ניתנה אפשרות ליו"ר הדירקטוריון לקבוע את המועד ואת תדירות הדיון בנושאים השונים (בכפוף לדרישות חוק החברות), וזאת בהתחשב בסיכונים המתפתחים ובשינויים המהירים בסביבת הפעילות, והצורך לנטר את פעולות התאגיד הבנקאי. כמו כן ניתנה הקלה לעניין מועדי אישור פרוטוקול הישיבות והפצתו.
- דיווח על פעולות בלתי רגילות - הבהרה של הפיקוח על הבנקים, לפיה הבנקים נדרשים לדווח על פעולות אלה בזמן הקצר ביותר בנסיבות העניין. עם זאת, לעניין זה ניתן להתחשב בשינוי מתכונת עבודת התאגידים הבנקאיים בתקופה זו. במקרה של עיכוב בדיווח, יש לתעד את העיכוב. הבהרה זו עולה בקנה אחד עם הבהרה של רשות איסור הלבנת הון, לפיה הרשות תקבל בהבנה עיכובים שיחולו בהעברת הדיווחים אליה. לצד זאת, מדגישה הרשות שמצופה מהמוסדות הפיננסיים להעביר לרשות את המידע במקרים המתאימים, סמוך ככל שניתן למועד הפעילות, והכל בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים ובהתאם לצורך.
- טיפול בתלונות הציבור - הקלות לעניין טיפול בתלונות הציבור, לרבות אופן מתן התשובה ללקוח, ופרקי הזמן למתן התשובה.
- הארכת המועד לסגירת חשבון לקוח מ-5 ימי עסקים ל-14 ימי עסקים מהמועד בו השלים הלקוח את הפעולות הנדרשות ממנו.
- הארכת מועדים מחייבים שונים בטיפול בהלוואות לדיוור.
- רוטציה וחופשה רציפה - הקלות שונות ביישום הדרישה לקיום חופשה רציפה, תוך הבחנה בין עובדים שאינם ממלאים תפקידים שזוהו כרגישים לבין עובדים הממלאים תפקידים שזוהו כרגישים. לצד הקלה זו נדרשים הבנקים להגביר את הפיקוח והבקרה בנוגע לסיכוני מעילות והונאות.

- כללי:

היתר כללי להעסקת העובדים במשק בשעות נוספות, בהתחשב בצרכים הייחודיים של מקום העבודה ובהתחשב בטובת העובדים, שעמד בתוקפו למשך חודשיים החל מיום 17 במרס 2020.

דחיית מועדי התחילה של הוראות שונות והקלות בדיווחים לפיקוח

- דחיית מועד התחילה של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 368 "בנקאות פתוחה" בכשלושה חודשים, כך שהיישום ההדרגתי של ההוראה יחל ביום 31 במרס 2021.
  - דחיית מועד התחילה של הוראת ניהול בנקאי תקין 359A "מיקור חוץ" בכשישה חודשים ליום 30 בספטמבר 2020.
  - דחיית מועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020 עד ליום 30 ביוני 2020.
  - דחיית היערכות הבנקים בנושאים שונים, ובכלל זה: דחיית היערכות לדיווח על תוצאות סקר ההשפעה הכמותית (QIS) בנושא מגבלות על שיעבוד נכסי תאגיד בנקאי; דחיית המועד להשלמת סקר ההשפעה הכמותית בנוגע לטיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא מימון יציב נטו (NSFR) עד ליום 31 בדצמבר 2020 (הפיקוח על הבנקים יבחן בחודש דצמבר 2020 האם נדרשת גם דחיה ביישום הסופי של ההוראה שתחילתה נקבעה ליום 1 ביולי 2021); ודחיה בביצוע סקר הפערים אל מול הקוד הגלובלי למסחר במטבע חוץ (FX GLOBAL CODE).
  - דחיית המועד האחרון לביצוע סקר בטיחות עבור מערכות בסיכון גבוה.
  - הקלות בדיווחים לפיקוח בהתאם להוראות דיווח שונות, בין על ידי הקפאה זמנית של הדיווח ובין על ידי מתן דחיה במועד הדיווח הנדרש.
  - דחיית ביצוע סקר בלתי תלוי על פונקציית הביקורת הפנימית (אוותו נדרש התאגיד הבנקאי לבצע אחת לחמש שנים לפחות), כך שאם תקופת חמש השנים מסתיימת במהלך שנת 2020, רשאי הבנק להאריך את השלמת הסקר בשישה חודשים.
  - דחיית ביצוע סקר סיכונים תפעוליים (אוותו נדרש התאגיד הבנקאי לבצע אחת לשלוש שנים לפחות), כך שאם תקופת שלוש השנים מסתיימת במהלך שנת 2020, רשאי הבנק להאריך את השלמת הסקר בשישה חודשים.
  - דחיית רפורמת "חובת ניידות בין בנקים" בשישה חודשים עד ליום 22 בספטמבר 2021.
- ההתאמות השונות על רקע אירוע נגיף הקורונה, נקצבו לתקופות זמן שונות, בהתאם להערכות לגבי משך התמשכות אירוע נגיף הקורונה, והן מתעדכנות באופן דינאמי בהתאם לצרכי הלקוחות והמערכת הבנקאית, והמצב במשק. השפעת הוראות הרגולציה האמורות הינה חלק מההשפעה הכוללת של האירוע על הבנק והקבוצה כאמור בדוח זה.

דירוג אשראי

להלן דירוג האשראי והתחזית של המדינה והבנק ליום 27 באוגוסט 2020:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	stable	AA-	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	stable	A	S&P	
F1+	stable	A	Fitch	
A-1				
F1+	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

להלן התפתחות דירוג האשראי ותחזית הדירוג של הבנק מה-1 בינואר 2020 ועד ליום 27 באוגוסט 2020:

- ב-18 בפברואר 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-30 באפריל 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-17 ביוני 2020 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-19 ביוני 2020 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-20 ביולי 2020 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.
- ב-20 ביולי 2020 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח	
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
4.50	2,755	248,896	2.97	1,960	266,663
בישראל					
5.23	320	24,942	3.84	234	24,726
מחוץ לישראל					
4.57	3,075	273,838	3.05	2,194	291,389
סך הכל ^(ד)					
אשראי לממשלה					
4.99	9	735	3.37	6	721
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
4.99	9	735	3.37	6	721
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
2.11	45	8,603	0.46	16	14,052
בישראל					
1.14	1	351	-	-	288
מחוץ לישראל					
2.07	46	8,954	0.45	16	14,340
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.25	35	55,895	0.11	19	66,594
בישראל					
2.66	4	607	-	-	1,766
מחוץ לישראל					
0.28	39	56,502	0.11	19	68,360
סך הכל					
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	895	-	-	2,930
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	895	-	-	2,930
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)					
2.04	330	65,109	1.18	228	77,907
בישראל					
2.61	36	5,567	2.31	29	5,070
מחוץ לישראל					
2.09	366	70,676	1.24	257	82,977
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ו)					
1.41	21	5,973	0.22	6	10,724
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
1.41	21	5,973	0.22	6	10,724
סך הכל					
3.45	3,556	417,573	2.14	2,498	471,441
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
4,845			55,795		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
40,071			55,795		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)					
3,556			2,498		
סך כל הנכסים					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות					
4.67	361	31,467	3.34	263	31,850
מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 246](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(1.00)	(663)	265,582	(0.33)	(242)	295,174
בישראל					
(0.13)	(43)	129,544	(0.01)	(2)	157,767
לפי דרישה					
(1.84)	(620)	136,038	(0.70)	(240)	137,407
לזמן קצוב					
(2.11)	(81)	15,456	(0.60)	(25)	16,806
מחוץ לישראל					
(1.47)	(19)	5,191	(0.25)	(4)	6,485
לפי דרישה					
(2.44)	(62)	10,265	(0.82)	(21)	10,321
לזמן קצוב					
(1.06)	(744)	281,038	(0.34)	(267)	311,980
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
-	-	201	-	-	206
בישראל					
-	-	233	-	-	102
מחוץ לישראל					
-	-	434	-	-	308
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	10	(0.34)	(1)	1,192
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	10	(0.34)	(1)	1,192
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.69)	(7)	4,084	(0.13)	(2)	6,281
בישראל					
-	-	40	-	-	223
מחוץ לישראל					
(0.68)	(7)	4,124	(0.12)	(2)	6,504
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	329	(0.49)	(4)	3,242
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	329	(0.49)	(4)	3,242
סך הכל					
אגרות חוב					
(6.85)	(339)	20,297	(1.84)	(103)	22,535
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(6.85)	(339)	20,297	(1.84)	(103)	22,535
סך הכל					
(1.43)	(1,090)	306,232	(0.44)	(377)	345,761
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		90,822			111,413
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		4,192			1,289
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		25,526			35,933
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(א)					
(1.090)		426,772		(377)	494,396
סך כל ההתחייבויות					
		36,745			37,685
סך כל האמצעים ההוניים					
(1.090)		463,517		(377)	532,081
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
2.02	2,466		1.70	2,121	
פער הריבית					
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית					
2.28	2,186	386,106	1.72	1,883	439,591
בישראל					
3.61	280	31,467	3.02	238	31,850
מחוץ לישראל					
2.38	2,466	417,573	1.81	2,121	471,441
סך הכל					
(2.08)	(81)	15,729	(0.59)	(25)	17,131
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 246](#)

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח	
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.86	4,731	247,390	3.00	3,900	262,168
בישראל					
5.04	630	25,317	4.32	512	23,940
מחוץ לישראל					
3.97	5,361	272,707	3.11	4,412	286,108
סך הכל ^(ט)					
אשראי לממשלה					
4.69	17	733	3.88	14	729
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
4.69	17	733	3.88	14	729
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
1.85	89	9,642	0.82	49	11,927
בישראל					
1.67	3	361	-	-	225
מחוץ לישראל					
1.85	92	10,003	0.81	49	12,152
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.25	67	53,285	0.17	49	57,201
בישראל					
1.35	8	1,187	0.31	2	1,279
מחוץ לישראל					
0.28	75	54,472	0.17	51	58,480
סך הכל					
נ"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
0.25	1	796	0.35	4	2,307
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.25	1	796	0.35	4	2,307
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ד)					
1.83	579	63,550	1.32	484	73,549
בישראל					
2.80	81	5,831	2.51	61	4,889
מחוץ לישראל					
1.91	660	69,381	1.39	545	78,438
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ד)					
0.96	29	6,052	0.38	16	8,492
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.96	29	6,052	0.38	16	8,492
סך הכל					
3.03	6,235	414,144	2.29	5,091	446,706
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
5,852			5,279		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
41,765			51,131		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ה)					
6,235			5,091		
461,761			503,116		
סך כל הנכסים					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות					
4.47	722	32,696	3.83	575	30,333
מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 246](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.81)	(1,049)	260,421	(0.39)	(547)	278,529
בישראל					
(0.12)	(77)	125,678	(0.05)	(36)	144,091
לפי דרישה					
(1.45)	(972)	134,743	(0.76)	(511)	134,438
לזמן קצוב					
(1.98)	(159)	16,164	(0.94)	(73)	15,526
מחוץ לישראל					
(1.35)	(38)	5,654	(0.56)	(18)	6,386
לפי דרישה					
(2.32)	(121)	10,510	(1.21)	(55)	9,140
לזמן קצוב					
(0.88)	(1,208)	276,585	(0.42)	(620)	294,055
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(1.00)	(1)	200	(1.05)	(1)	191
בישראל					
-	-	367	-	-	117
מחוץ לישראל					
(0.35)	(1)	567	(0.65)	(1)	308
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	5	(0.30)	(1)	673
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	5	(0.30)	(1)	673
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.46)	(10)	4,374	(0.28)	(8)	5,745
בישראל					
-	-	34	-	-	145
מחוץ לישראל					
(0.45)	(10)	4,408	(0.27)	(8)	5,890
סך הכל					
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
(0.58)	(1)	343	(0.70)	(8)	2,287
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(0.58)	(1)	343	(0.70)	(8)	2,287
סך הכל					
אגרות חוב					
(4.37)	(429)	19,828	(1.48)	(163)	22,089
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(4.37)	(429)	19,828	(1.48)	(163)	22,089
סך הכל					
(1.10)	(1,649)	301,736	(0.49)	(801)	325,302
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		91,955			105,002
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		3,840			2,509
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		27,572			33,480
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(ג)					
	(1,649)	425,103		(801)	466,293
סך כל ההתחייבויות					
		36,658			36,823
סך כל האמצעים ההוניים					
	(1,649)	461,761		(801)	503,116
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.93	4,586		1.80	4,290	
פער הריבית					
תשואה נטו^(ד) על נכסים נושאי ריבית					
2.12	4,023	381,448	1.83	3,788	416,373
בישראל					
3.47	563	32,696	3.34	502	30,333
מחוץ לישראל					
2.23	4,586	414,144	1.93	4,290	446,706
סך הכל					
(1.93)	(159)	16,565	(0.93)	(73)	15,788
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראו הערות [בעמוד 246](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסות (הוצאה)	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
מטבע ישראלי צמוד מדד					
9.15	1,034	46,710	2.21	262	47,831
(7.94)	(585)	30,328	(1.26)	(82)	26,223
1.21			0.95		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.49	1,710	276,960	2.16	1,643	306,732
(0.29)	(150)	205,133	(0.20)	(117)	228,528
2.20			1.96		
מטבע חוץ					
2.92	451	62,436	1.56	330	85,028
(2.04)	(274)	55,042	(0.83)	(153)	73,879
0.91			0.73		
סך פעילות בישראל					
3.35	3,195	386,106	2.05	2,235	439,591
(1.40)	(1,009)	290,503	(0.43)	(352)	328,630
1.95			1.62		

ראה הערות [בעמוד 246](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל (המשך)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2019			2020		
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית	שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
5.51	1,251	46,061	1.70	400	47,325
(4.48)	(675)	30,441	(0.71)	(95)	26,687
1.03			0.99		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.48	3,385	274,807	2.32	3,361	291,708
(0.29)	(291)	202,043	(0.23)	(253)	217,285
2.19			2.09		
מטבע חוץ					
2.92	877	60,580	1.96	755	77,340
(2.00)	(524)	52,687	(1.16)	(380)	65,542
0.92			0.80		
סך פעילות בישראל					
2.91	5,513	381,448	2.18	4,516	416,373
(1.05)	(1,490)	285,171	(0.47)	(728)	309,514
1.86			1.71		

ראה הערות [בעמוד 246](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2020 לעומת 2019		2020 לעומת 2019	
לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ח)		גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ח)	
מחיר	כמות	מחיר	כמות
במיליוני ש"ח			
נכסים נושאי ריבית			
אשראי לציבור			
131	(926)	(795)	220
בישראל			
(2)	(84)	(86)	(29)
מחוץ לישראל			
129	(1,010)	(881)	191
סך הכל			
נכסים נושאי ריבית אחרים			
57	(222)	(165)	80
בישראל			
2	(14)	(12)	(10)
מחוץ לישראל			
59	(236)	(177)	70
סך הכל			
188	(1,246)	(1,058)	261
סך כל הכנסות הריבית			
התחייבויות נושאות ריבית			
פיקדונות הציבור			
24	(445)	(421)	36
בישראל			
2	(58)	(56)	(3)
מחוץ לישראל			
26	(503)	(477)	33
סך הכל			
התחייבויות נושאות ריבית אחרות			
28	(264)	(236)	36
בישראל			
-	-	-	-
מחוץ לישראל			
28	(264)	(236)	36
סך הכל			
54	(767)	(713)	69
סך הכל הוצאות הריבית			
134	(479)	(345)	192
סך הכל בנטו			

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס יתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של 1,197 מיליון ש"ח (30 ביוני 2019 - 82) מיליון ש"ח.
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות לתקופה של שישה חודשים בסך של 214 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (30 ביוני 2019 - 195 מיליון ש"ח).